



Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam

Rīgā, 2020.gada 9.aprīlī

Ieteikumi Korupcijas novēršanas un apkarošanas plānam 2021.–2025.gadam

Labdien!

Atsaucoties uz aicinājumu sniegt priekšlikumus korupcijas novēršanas un apkarošanas plānam 2021.-2025.gadam, domnīca PROVIDUS ir sagatavojusi šādus ieteikumus:

	Novērotā problēma, tās raksturojums*	Iespējamie piedāvātie problēmas risinājumi (konkrētu pasākumu kopums, nepieciešamiem grozījumi normatīvajos aktos u.tml.)	Potenciālā atbildīgā institūcija/-as par uzdevuma izpildi, papildus iesaistāmās institūcijas, organizācijas	Piedāvātais uzdevuma izpildes termiņš
1.	2020.gada sākumā tika mainīta Latvijas partiju finansēšanas sistēma. Daudzi no jauninājumiem tika iestrādāti bez iepriekšējas to potenciālās ietekmes modelēšanas. Pēc nākamajām Saeimas vēlēšanām 2022.gadā būtu jāizvērtē pārmaiņu ietekme, kā arī nepieciešamības gadījumā jāpiedāvā esošā modeļa korekcijas, lai tās varētu sākt darboties līdz ar 2026.gadā ievēlēto Saeimu	2023.gadā būtu jāveic pētījums par jaunās partiju finansēšanas sistēmas ietekmes izvērtējumu, kā arī jā sagatavo priekšlikumi partiju finansēšanas modeļa uzlabošanai	TM/KNAB	01.09.2023
2.	Šobrīd nav iespējams izvērtēt, vai/cik lielā mērā samazinās Latvijas iedzīvotāju saskarsme ar korupciju, palielinās neiecietība pret korupciju un vai palielinās viņu gatavība ziņot par pārkāpumiem	Būtu jāveic ikgadējas sabiedriskās domas aptaujas, regulāri uzdodot jautājumus par: 1) Latvijas iedzīvotāju saskarsmi ar korupciju dažādos sektoros; 2) uzticēšanos KNAB, prokuratūrai un tiesām; 3) gatavību ziņot	KNAB	Regulāri, sākot no 2021.gada



		tiesībsargājošajām iestādēm par korupciju; 4) neiecietību pret korupciju		
3.	Latvijas iedzīvotājiem, kuri saskaras ar atteikumiem izsniegt viņiem informāciju, šobrīd nav pirmstiesas institūciju, kur viņi varētu šādus atteikumus apstrīdēt. Rezultātā pētnieciskajiem žurnālistiem vai NVO pārstāvjiem ir jātērē nesamērīgi ilgs laiks tam, lai uzzinātu, piemēram, par pašvaldību kapitālsabiedrību "viltus" nodarbinātajiem vai koruptīviem reklāmas līgumiem ar medijiem,	Kādai no esošajām valsts institūcijām (piemēram, Tiesībsargam, Datu valsts inspekcija) vai jaunai institūcijai būtu jāuztic funkcija izvērtēt atteikumu izsniegt informāciju atteikumus.	TM/KNAB	2021.gada beigas
4.	2020.gada sākumā visi Latvijas valsts sekretāri vēstulē augstākajām amatpersonām aktualizēja problēmu ar nelegitīmu politisko ietekmi uz valsts pārvaldes lēmumiem, kā arī personālpolitiku. Šāda veida lēmumiem ir nozīmīgi korupcijas riski, tiek grauta arī civildienesta kā tiesiskuma sargu loma.	Vajadzētu vai nu atjaunot savulaik likvidēto Valsts civildienesta pārvaldi vai arī uzticēt strīdu izskatīšanas funkcijas valsts pārvaldē uzticēt Valsts kancelejai. Šī institūcija izšķirtu strīdus, kuri ir saistīti ar civildienestu.	Valsts kanceleja	2021.gads
5	Ja valsts pārvaldes līmenī kopumā civildienesta ierēdņiem ir kaut minimāla aizsardzība pret neligitīmu politisku spiedienu, tad pašvaldību līmenī tāda nav - darbojas vispārējie darba likuma principi. Rezultātā rekrutēšana pašvaldību amatos un karjera nereti notiek tīri pēc politiskiem ieskatiem, pastiprinot korupcijas riskus.	Attiecināt vismaz daļu no civildienesta principiem arī uz pašvaldībām, it sevišķi attiecībā uz atklātiem konkursiem rekrutēšanā, uz pienākumu atteikties no nelikumīgu rīkojumu pildīšanu un aizsardzību pret nepamatotām atļaišanām	VARAM	2021.gads
6	Latvijā joprojām nav izveidota sistēma, kā cīnīties pret korupciju privātajā sektorā. Šis jautājums ir ticis atlikts uz 2021.gadu, pagaidām atstājot to Valsts policijas ziņā, kam šim nolūkam nav ne resursu, ne zināšanu.	KNAB jāklūst par galveno iestādi cīņā pret korupciju - gan publiskajā, gan privātajā sektorā.	KNAB	2021.gads
7	Latvijā ir smagnējs, kazuistisks un iekšēji nekonsekvents interešu konfliktu novēršanas regulējums, kurš būtu jāpārstrādā, lai to padarītu saprotamāku un racionālāku	Koncepcija par interešu konfliktu regulējumu. Pēc tam - jauns likums.	KNAB/Valsts kanceleja	Koncepcija - 2021.gads Likums - 2022.gads
8.	Viena no būtiskākajām Latvijas informācijas atklātības problēmām - nav publiski pieejams saraksts ar to, kāda veida informācijai ir noteikts ierobežotas pieejamības statuss, kādu iemeslu dēļ un kad šis statuss tiks	Pienākums iestādēm publikot savā mājaslapā katalogu (sarakstu) ar informācijas vienībām, kurām ir noteikts	KNAB/Valsts kanceleja	2021.gads



	nākamreiz pārvērtēts. Līdz ar to pētnieciskie žurnālisti un citu jomu pētnieki, kuriem varētu būt leģitīmi iemesli ar šo informāciju tomēr iepazīties, nevar to izprasīt, jo nezina par šīs informācijas esamību.	ierobežotas pieejamības statuss		
9.	Latvija ir viena no tām Eiropas Savienības valstīm, kura automātiski anonimizē visus spriedumus, dzēšot pat vārdus un uzvārdus. Līdz ar to pat spriedumi par korupcijas gadījumiem tiek anonimizēti, kas neļauj sabiedrībai pārliecināties, piemēram, par to, vai kādi pretendenti uz augstiem valsts amatiem nav bijuši iepriekš notiesāti.	Grozījumi likumos, lai samazinātu anonimizēšanas prasības attiecībā uz noziegumiem, kuri skar nodarījumus pret valsti (tai skaitā korupciju). Šajos spriedumos nevajadzētu anonimizēt vārdus un uzvārdus.	KNAB/Tieslietu ministrija	2021.
10.	Lai gan Latvija ir sākusi pakāpeniski iekļauties atvērto datu kustībā, tomēr joprojām daudzi sabiedrībai svarīgi dati ir pieejami tikai pēc pieprasījuma vai arī ar īpašām programmām tos "skrāpējot" no interneta.	Datiem par partiju finansēšanu (ziedojumiem, deklarācijām), kā arī daļai no Tiesu administrācijas rīcībā esošajiem datiem būtu jābūt pieejamiem atvērto datu formā. Šāda apņemšanās un virzību uz "digitāls pēc noklusējuma" ir iekļauta arī Latvijas Atvērtais pārvaldības plānā.	KNAB, Tiesu administrācija, VARAM	2021.gads
11.	Valsts kontroles 2019.gada revīzija par Rīgas pašvaldības izveidotajām biedrībām uzrādīja fundamentālas problēmas šādu biedrību un nodibinājumu pārvaldībā - tās ir viegli izmantojamas "viltus nodarbinātībai" un koruptīviem darījumiem ar medijiem, bez valsts institūcijām raksturīgajām caurskatāmības un pārraudzības prasībām	Vajadzīgs regulējums valsts un pašvaldību veidotajām biedrībām un nodibinājumiem, nosakot to pārvaldībai un caurskatāmībai līdzīgus kritērijus tiem, kādi šobrīd noteikti valsts kapitālsabiedrībām	KNAB/Valsts kanceleja vai PKC	2021.gads - koncepcija 2022.gads - likumu izmaiņas/jauns likums
12	Viens no nozīmīgākajām Latvijas korupcijas problēmām - "sarunātie" iepirkumi, kur to izpildes laikā izpildītājam tiek ļauts būtiski atkāpties no sākotnējiem noteikumiem	Vajadzīga caurredzamība par visiem līgumu grozījumiem, kas radušies iepirkuma īstenošanas laikā, - tos publicējot internetā kā priekšnoteikumu tam, lai tie vispār varētu stāties spēkā. Līdzīga apņemšanās jau ir iekļauta Latvijas Atvērtais pārvaldības rīcības plānā	Iepirkumu uzraudzības birojs/KNAB/EM	2021.gads
13	Lai gan Latvijā ir spēkā ētiskas rīcības vadlīnijas valsts amatpersonām, kā arī dažādu iestāžu	Regulāri izvērtējumi par valsts un pašvaldību ētikas	KNAB	Regulāri reizi divos gados

	ētikas kodeksi, to piemērošanas prakse netiek analizēta, līdz ar to nav apzināti ne labie piemēri, ne arī nepieciešamie uzlabojumi	kodeksu piemērošanas praksi		
14	Latvijā līdz šim privāto personu juridiskajām personām nav labu metodisko materiālu to korupcijas risku vadībai	Vadlīnijas juridiskajām personām par korupcijas risku vadību un iekšējās pretkorupcijas sistēmas izveidi	KNAB/Valsts policija	2022.gads
15	Pieredze ar iepriekšējām pretkorupcijas pamatnostādnēm rādīja, ka to īstenošana ir jāmonitorē regulāri un publiski	KNAB mājaslapā īpaši izveidota vietne (tabulas formā), kur reizi gadā tiek ziņots par progresu jaunā pretkorupcijas plāna izpildē	KNAB	Regulāri, sākot at 2021.gada beigām.

Ar cieņu,

Iveta Kažoka

PROVIDUS direktore